

Šiame numery:

Naujas dėmesys Universiteto miestui.
Šių metų Chicagos Lietuvių operos spektakliai.
Balandės skundas (novele)
Algirdo Landsbergio eilėraštis.
Pagrįsta kritika ar šaipymasis.
Naujas vingis lietuvių raštijoje.
“Paskutinio pikniko” recenzija
tarptautinės literatūros žurnale.
Aktorius ir filmas Poezijos dienoje.
Nauji leidiniai.
Kultūrinė kronika.

Kertinė Paraštė

Naujas dėmesys Universiteto miestui

Kai švenčiame Vilniaus universiteto 400 metų sukaktį, geru kelrodžiu mums gali būti Brazdžionio “Giesmė kunigaikščių miestui”. Kartu su poetu ir mes galime sakyti Vilniui: “Kaip deimantas brangus krūtinėj tu spindėjai”.

Tačiau kyla klausimas, ar jis buvo mūsų pakankamai “kaip perlas nuo vagių, nuo svetimųjų gintas”? Ir, bent kalbant apie patį universitetą, vargiai ar mes galėtume su B. Brazdžioniu sakyti, kad jis buvo “visos tautos skausmais ir meile išaugintas”.

Tiek Vilniaus miestui, tiek ypač jo universitetui daug medaus šešė ir prinesė kiti. Bet to mes neturime priimti kaip nelaimės. O jei tai ir būtų buvusi nelaimė, tai buvo tokio turtingo žmogaus nelaimė, kuris nesižino kaip gauti turtu naudotis.

Šio, nevisiškai save įvertinančio turtingo žmogaus priekaištai mes negalime daryti nepriklausomos Lietuvos žmogui. Jis, neturėdamas kūrį laiką priėjimo prie Vilniaus, jautėsi, Brazdžionio žodžiais betarantis, “kaip be žiedų gelė”. Nepriklausomos Lietuvos žmogus neturėjo jokio abejingumo Vilniui, be jo jam “Taip buvo liūdna, nyku, taip ankšta dvasiai”. Tą liūdesį Brazdžionis pavaizduoja tragišku jūrininko išgyvenimu: “Iškeltos mūsų burės vėl suplaukė į uostą”.

Patį Vilnių tačiau savo gyvybę išlaikė. “Ir laisvė ir vergijai vis kiltus ir didis” jis slėpė savyje prisikėlimo sėklą. “Tu vėl gyvenk ir augk ir vest mus prisikėlė”, šako Brazdžionis.

Ypač šių 400 metų Vilniaus Universiteto sukaktuvių proga “Vėl nuaidi tavo vardas per pasaulį platu”. Iš tikrųjų, girdėti, kad įvairios mokslo įstaigos nori minėti Vilniaus universiteto sukaktuves. Ir gerai, — “Tegul naktis pikta be atminimo sklaidos”.

Vilniaus universiteto minėjimas mums kelia visokeriopų uždavinių. Mes turime jį iš naujo atrasti. Mes turime jį atrasti ne tik kaip kažką savo, bet ir kaip vertybę pačiame savyje. Tai nėra lengvas uždavinys, turintis prieš akis įvairius istorinius susipainiojimus. Lietuvių Katalikų mokslo akademijos ruošiamas Vilniaus universiteto 400 metų minėjimas š.m. rugpjūčio 31 — rugsėjo 3 dienomis Chicagoje turį tikslą pristatyti šią temą mūsų kultūriniam, visuomeniniam ir moksliniam svarstymui.

Svarbu, kad šis uždavinys būtų ne tik teorinis. Jeigu jis pasiliktų tik toks, būtų padaryta panaši klaida, kada 17-18 šimtmečių Vilniaus universitetas buvo paliktas tik jo profesorų ir studentų reikalui. Mūsų visuomenės gyvumas Vilniaus universiteto reikalui yra tikras ženklas, kad daugiau taip neatsitiks. Daugelyje miestų jau yra buvę susitelkimų tuo reikalui. O netrukus, gegužės 13 d. LTS Kompi Neo Lithuania savo dėmesį Vilniaus universiteto temoms parodys Chicagoje ruošiamame universiteto sukakties minėjime, Jaunimo centre.

Vienas iš nelaimingiausių aplinkybių tiek mokslui, tiek visuomenei yra jų vienas nuo kitos atsiskyrimas. Galima, ir net reikia, svarstyti klausimą, kas buvo kaltas, kad istorijos amžiuose Vilniaus universitetas nepakankamai švietė paprastam žmogui. Ar tai buvo visuomenės kaltė, ar tai buvo universiteto kaltė? Vilniaus universiteto filosofijos įtaką jautė Londono politikas (E. Burke), bet ar ją jautė Lietuvos politikas? (E. Burke, išmokęs prigimties teisės iš Vilniaus universiteto prof. M. Smigleckio filosofijos vadovėlio, sulaukė Prancūzų revoliucijos bangą prie Anglijos krantų ir buvo nepatenkintas dėl prigimties teisės laisvumo, kuris buvo anglų daromas

ŠIŲ METŲ CHICAGOS LIETUVIŲ OPEROS SPEKTAKLIAI

ALGIS ŠIMKUS

Gaetano Donizetti, gyvenęs 1797-1868 m., kūrė laikotarpįje tarpe dviejų žymiųjų itališkosios operos atstovų — Rossini ir Verdi. Jis parašė net 67 operas, kurių pirmosios buvo beveik ištisai Rossini imitacijos. Platesnio populiarumo ir tarptautinio pripažinimo jis susilaukė tik su trisdešimt trečiąja savo opera — Anna Bolena, kuri greitai paplito po visą Europą. Išsivadavęs iš jį dominavusių įtakų, Donizetti išvystė savitą stilių ir išplėtė to laiko operos formą, tuo padarydamas daug įtakos tolimesnei italų operos raidai. Donizetti reikšmė galima geriausiai įvertinti, beklaustant po jo italų operoje ilgus metus karaliavusio Verdi. Daugelis jo žinomųjų operų vietų skamba lyg būtų išimtos iš Donizetti partitūrų.

Nors daugumas Donizetti operų dabar yra visiškai pamirštos, jo geriausi veikalai tapo nemirtingais ir dar vis užima svarbią vietą pasaulio operų repertuaruose. Jų tarpe, tragiška, Sir Walter Scott novele pagrįsta, Lucia di Lammermoor yra viena garsiausių. Jos libretistas Salvatore Cammarano, manipuliuodamas opere iprastais meilės, neapykantos, pavydo ir keršto jausmais, panaudojo visus jam žinomus sceninės melodramos elementus. Klasta, žmogžudystė, beprotybė ir savižudybė čia ge-

na viena kitą nemutrūkstančia srove. Betgi Donizetti muzikinis genijus visus šiuos žiaurus įvykius sugebėjo įvilkti į jam įgimtą paprastą ir nuoširdų lyrizmą. Jo melodringa ir įtaigi muzika sužavi net ir šių dienų racionalų klausytoją, priversdama užmiršti scenoje vykstančių dalykų neįtikimumą, dirbtinumą ir naivumą. Donizetti savo operoms pagrindines partijas visada rašydavo, turėdamas galvoje žinomus ir virtuosius to laiko dainininkus. Todėl jis nesivaržydavo techninėse priemonėse. Ir šioje operoje, greta komplikotų koloratūrinio soprano ir pagrindinio tenoro partijų, gausu polifoninių ansamblių, sunkių arijų ir aplamai nelengvos muzikos.

Chicago Lietuvos opera šiais metais Donizetti Lucia di Lammermoor pastatė balandžio 21, 22 ir 28 d. Marijos aukšt. mokyklos auditorijoje. Libretas lietuvių kalbon išverstas poeto Stasio Santvaro. Sklandus ir poetiškas lietuviškas tekstas leido lengvai sekti pačių operos turinį, nors Amerikoje įprastos operas klausytis originalo kalba reiklesnis klausytojas greitesnėse bei sunkesnėse muzikos vietose galėjo kiek ir pasigesti skardesnio itališkojo originalo.

Pagrindinį veikalo herojų Lucijos vaidmenį dainavo kanadietė Gina Čapkauskienė. Palygi-

Scena iš finalinio “Lucija iš Lammermoor” veiksmo. Priekyje Gina Čapkauskienė — Lucija, nuo jos į dešinę Roma Mastienė — Lucijos palydovė Alisa, dar dešiniau Jonas Vaznelis — Lammermoor pilies kapelionas ir pačioje dešinėje Julius Savrimas — Lammermoor sargybinių vadas, už jų Chicago Lietuvos operos choras — Lammermoor gyventojai.

nus su ankstesniaisiais jos pasirodymais Chicagoje, ji yra padariusi dainavime gražią pažangą. Jos balsas igavo daugiau lygumo bei našumo, ir ji pradėjo žymiai aiškiau tarti lietuviškąjį tekstą. Vieną sunkiausių koloratūrinio soprano partijų Čapkauskienė atliko muzikaliai, tiksliai ir be intonacinių ar techninių klaidų. Ji taip pat sukūrė išpuodingą vaidybinių charakterių. Garsiojoje pamišimo scenoje ji nuosekliai perdavė Lucijos skausmą ir jos liguistas klajones, nors ir dainuodama neįtikimai sunkius koloratūrinius pasaužus.

Liucijos brolio Enrico rolę dainavo patikimasis lietuvių operos baritonas Algirdas Brazis. Ir šį kartą savo partiją jis atliko su profesionališku polėkiu bei balsingumu. Tenoras Stefan Wicik sunkoką, herojinę išgalių reikalaujančią Edgardo partiją atliko be priekaištų, nors šį kartą ir buvo galima just, kad jos išimtiniai muzikiniai reikalavimai viršijo dainininko turimus išteklius. Bosas Jonas Vaznelis jam pas mus jau tradicija virtusiame dvasiško vaidmenyje buvo išpuilingas Lammermoor pilies kapelionas Raimondas. Jo autoritetinga sceninė išvaizda bei gerai valdomas balsas atitiko rolių charakterį ir kompozitoriaus muzikinę mintį. Roma Mastienė efektingai panaudojo savo platų sceninį ir vokalinį patyrimą, sukurdamą simpatiją ir nuoširdų Lucijos palydovės Alisos vaidmenį. Julius Savrimas parodė pažangos kaip dainavime, taip ir vaidyboje. Nemažą sargybinių vado Normano vaidmenį jis sudainavo sklandžiai ir gerai tiko jam savo lankstia išvaizda. Ar tik ne pirmą kartą lietuvių operoje pasirodęs losangelietis tenoras Antanas Pavasaris epizodinėje lordo Arturo rolėje jautėsi laisvai ir partiją atliko patenkinamai.

Chicago Lietuvos opera, pasirodžius su turimu solistu, ypač tenoru, sąstatu šią operą (kurios Nepriklausomos Lietuvos opera

nesiėmė), parodė drąsos ir savi- mi pasitikėjimo. Negalėdami vėliau rizikingo nuosprendžio pa- keisti dėl iš anksto patvirtintos Illinois Arts Council 5000 dol. pašalpos, jie buvo priversti ište- sėti iki galo. Ir rimto bei kieto darbo rezultatu žiūrovo neapvy- lė.

Dirigentas Alvydas Vasaitis sudėtingą, daugelyje vietų greitų tempų veiklą pravedė stilingai, nevaržydamas solistų ir leisdas jiems išsamiai pasireikšti. Šioje operoje jo dirigavimo tech- nika žymiai patobulėjo; mostai pasidarė taupesni ir tikslesni. O tai iš karto atsiliepė orkestre. Jau nebereikėjo prikaišioti per gar- saus grojimo ir solistų užstelbi-

mo. Nors premjeroje dar ir pasi- taikė smulkesnių susidainavimo ar muzikinio balanso netobulu- mų, kaip pvz. garsiajame sekste- te ar kiek per triukšmingame bendrojo choro dainavime, pasi- kutiniajame spektaklyje šie tru- kūmai daugiausia buvo išlygin- ti. Aplamai, trečiąjį spektaklį rei- kia laikyti visais atžvilgiais ge- riausiai pavykusiu.

Orkestras, kaip ir paprastai, buvo sudarytas iš Chicago pro- fesionalų muzikantų. Tačiau ne- galima pasakyti, kad jis būtų pa- likęs tobulai susigrojusio viene- to išpuolį, ypačiai styginiųkai. Pagrindinė to priežastis — nuo- latus besikeičiantys muzikantai. (Nukeita 12 psl.)

Vienas iš senųjų Vilniaus universiteto kelmų (XVI-XVIII amž.)

Nuotr. Algimanto Kunčinskas

Airijoje.). Reikia tikėti, kad atsakymų į šiuos klausimus bus paieškota jubiliejinį minėjimų progomis.

Bent vienas atsakymas yra aiš- kus jau dabar; būtent, kad atsi- ribojimo mokslo nuo visuomenės reikia vengti visada. V. Bgd.

Akmirkia iš Donizetti “Lucijos iš Lammermoor” lietuviškojo pastatymo Chi- cagoje: Gina Čapkauskienė ir Algirdas Brazis — Lordas Enrico Ashton, Lu- cijos brolis. Nuotr. Jono Kuprio

Lietuvių operos spektakliai

(Atkelta iš 1 psl.)

Kurią nors dieną, Chicagoje vykstant kitiems, žymesniems įvykiams, geresnieji unijiniai muzikantai samdomi tenai, o i lietuvišką "periferinę" operą pasiunčiami mažiau patyrę. Dirigentai tokiais atvejais vis tiek kaip nors tenka verstis su gaunama medžiaga. Šitaip neretai pasitaiko net ir miesto centro parenkimuose. Išimtinio paminėjimo verta muzikali arfistė Doris Briggs, atlikusi antrojo paveikslą žangą.

Režisierium šiais metais buvo pakviestas Illinois universiteto Urbanoje dainavimo profesorius, buvęs žinomas tenoras Nicolas di Virgilio, kuris taip pat režisuoja įvairias operas universitete ir kitose JAV vietovėse. Lietuvių opera pastaraisiais metais, jau antru kartu bedirbdama su kūrybingu profesionaliu režisierium, įgauna malonaus, seniau labai trūkuso sceninio drausmingumo. Solistų perėjimai scenoje ir net jų smulkesnieji judesiai buvo gerai apgalvoti ir juose aiškiai buvo galima įžūrėti rūpestingo režisieriaus planą. Mūsų lietuviškieji choristai itališkų didikų rolėse jautėsi laisvai, natūraliai ir užtikrintai. Kiekvienas žinojo, ką jis turi daryti, ir niekam nereikėjo beprasmių improvizuoti. Gero išpildymo taip pat padarė sceninis veiksmas "užsaldymas", entuziastingai publikai pertraukiant veikalo eigą nelauktais plovimais. Aplanai, choras savo partiją buvo tvirtai išmokęs ir dainavo su užsidegimu. Ypač gražiai skambėjo vyrai pirmajame ir paskutiniajame paveiksluose.

Dekoracijos ir kostiumai, kaip ir pernykščiame pastatyme, buvo nuomoti iš New Yorko teatrinių reikmenų firmos. Skoningai realistinės, išpūdingai perspektyvinio gilumo scenai teikiančios dekoracijos tiko operos nuotakoms. Puošnūs, vaizduojamo laikotarpio stiliaus rūbai bei tvarkingas apšvietimas taip pat pridėjo pastatymui orumo ir autentiškumo.

Po kuklių solisto V. Baltrušaičio suburto entuziastų būrelio pastangų, kurie prieš 22 metus pasiryžo, dirigentui A. Kučiniui vadovaujant, pastatyti lietuvišką Rigoletto, Chicago Lietuvos opera yra nuėjusi ilgą kelią. Ji

seniai jau pakilo aukščiau įprastinio mėgėjiško lygio. Apsčiai jos lietuviškųjų pastatymų techniniu darnumu ir muzikine verte jau senokai gali būti lyginami su ne vieno profesionalinio teatro pastangomis. Lietuvių opera jau išsilaugino net ir naujos kartos dirigentą, kuris operinę patirtį įgijo jos gretose. Už tokį nepertraukiamą tobulėjimą nemažam nuopelnas priklauso ir nemažam skaičiui scenoje nematomų operos darbuotojų, be kurių tačiau joks pastatymas nebūtų įmanomas. Paminint vien dabartinius, tai chormeisteriai Alfonsas Gečas ir Emilija Sakadolskienė, akompaniatorius Arūnas Kaminskis, scenos vadovai Kazys Oželis ir Jonas Paronis, apšvietėjai Kazys Cijūnėlis ir Romas Račiūnas, operos valdybos nariai ir visos būrys operos bendradarbių. Jie visi, kartu su choristais, yra paaukoję šiai operai nesuskaitomą skaičių laisvalaikio valandų. Jiems priklauso mūsų visų padėka už tai, kad bent kartą metuose palyginti kukli JAV lietuvių mažuma turi progą pakilti iš

Vestuvių sutarties scena šiuo metu Chicago Lietuvos operos spektaklyje. Iš kairės į dešinę: Roma Mastienė, Gita Capkauskienė, Antanas Pavasaris — Lordas Arturo Bucklow, Liucija pramanytas vyras; Jonas Varnelis ir Julius Savrimas.

pilkos kasdienybės ir pagyventi savo gimtąją kalbą atliekamomis meninės kūrybos vertybėmis.

Duetas "Lucijos iš Lammermoor" pastatyme: Gita Capkauskienė — Lucija ir Stefan Wiek — Edgardo, Ravenswood valdytojas. Nuotr. Jono Kuprio

Naujas vingis lietuvių raštijoje

PR. VISVYDAS

Algirdas Landsbergis, **THE LAST PICNIC**. Išleido Maryland Books, Inc., New York 1978 m. Leidinys 90 psl., kaina — 4 dol., gaunamas ir "Drauge".

Ar ne keista? — lietuviškai parašytas ir Los Angeles Dramos sambūrio lietuviškai dukart suvaidintas veiklas knygos pavadinimas pasirodė ne lietuvių, bet anglų kalba. Šitokią išdaigą iškrešti gali tik autorius, kuris gerai moka abi kalbas. Todėl į Algirdo Landsbergio neseniai išleistą "The Last Picnic" žiūrime kaip į neeilinį vingį lietuvių raštijoje.

"Paskutinis piknikas" turi keletą reikšmės amerikiečiams, besidomintiems savo krašto etniniais ataudais. Vaidinime pavaizduojamas Amerikos lietuvių tradicijų būdingas tarpsnis — piknikų ar gegužinių saulėdžių. Taip pat čia byloja dviejų skirtingų generacijų jausena. Vyksa žodinis pasibaksniojimas, sklindamas sodras samojaus. Vaidinime užgrieta ir aštrus konfliktas tarp senosios pagoniškos krikščionybės atstovo, piknikų ir le-bavimų puoselėtojo Baltramiejaus ir jauno kunigo, pasišovusio beatodairiškai panaikinti pikni-

kines linksmybes. Dramaturgas iš to nedaro didelės tragedijos. Mato, kad abi pusės savitai siekia palaimos. Todėl visą įtampą apgaubia švelnios komedijos šydu.

Pasak Michael Novako, parašiusio trumpą įžvalgą į žangą, "vaidinimas yra gyvas, lengvas ir šiuolaikinis. Malonu, kad jo lešis nukreiptas į jaunuosius: jie kaip tik ir yra naujo etninio savitumo nešėjai".

Pastaroji Novako pastaba yra atremta į "Paskutinio pikniko" jaunųjų veikėjų — Baltramiejaus sūnaus Barto, jo draugų amerikiečių ir šešiolikametės Mėtos — pasaulėjautą. Šešiasdešimtaisiais ji buvo persmelkta gajaus hipio judėjimo nepakanta įsisūrėjusiai miesčionių moralei.

Vis dėlto lietuvių jaunimo tarpe ekscentrika vyko nežymiu mastu. Vienas kitas išmoko skambinti gitarą arba mikliai daužyti būgną. Vienas antras kėlė vėją prieš Vietnamo karą, gynė gamtos žalmą. Tačiau grynai bohemiskų keliautojų iš festivalio ir festivali, ar iš pikniko į pikniką, jei pasitaikė, tai jau labai retai. Daryti iš kelių išimčių etninį dešni per-nelyg rizikingas teorizavimas. Aš

labai abejoju, ar hipių kultūra iš viso yra pasėjusi bet kokią regimą sekla lietuvių dvasiniuose dirvonuose.

Oklahomos universiteto leidiame ir Ivar Ivask redaguojamame žurnale "The World Literature Today", š. m. žiemos numerioje, "Paskutinį pikniką" įvertina E. J. Czerwinski, reikia pasakyti, su giliu žinoviskumu. Czerwinski mano, kad Landsbergio vaidinimas galėtų būti patobulintas, pašalinus pasitaikančią dirbtinumą fabuloje, dialoguose ir situacijose. Šiaip Landsbergis su šiuo kūriniu amerikiečių dramon yra įnešęs temos ir charakterių naujovę. Skirtingų kartų sandūra, taipgi piknikų čempijono Baltramiejaus akistata su reikliu kunigu yra "juokinga, aštrai, apgaubta tiesos lanku".

Czerwinski pagiria ir Landsbergio sugebėjimą puikiai rašyti angliškai, turint mintį, kad autorius ir Ameriką atvyko jau suaugęs. Su falstaiško Baltramiejaus ir tvirtastuburės Onos (with a spine solid as pure gold) personazais Landsbergio dėka "lietuvių pagaliau turi amerikietiška klasikinį veiklą, ne tiek sukrečiantį kaip "Godfather", tačiau panašiai įsimintiną".

Malonu skaityti šitokius kita-taučio komplimentus lietuvių iš-eivijos dramaturgui. Mes dažnu atveju skeptiški žiūrime į savuosius. Neturėdami scenai užside-gimo, protarpiais vaidiname jų kūrinius lyg iš malonės. Šiuo at-žvilgiu džiugiai išimti daro Los Angeles Dramos sambūrio teatralai, vadovaujami D. Mackia-lienės, daug sykių pastatę savų dramaturgų premjeras, o Lands-bergiui ir Pūkelevičiutei net pa-skyrę tūkstantines premijas.

Gaila, kad Czerwinski netu-rėjo progos sužinoti šį faktą ir tai, kad losangeliečiai gerokai apkar-pė "Paskutinio pikniko" tekstą. Buvo jame visokių neesminių galy, stabdančių veiksmą. Buvo ir tebeliko gana daug išpažinti-nio meditacinio krūvio. Czerwinski atrodo, kad "The Last Pic-nic" kaip knyga būtų kur kas į-taigėsnė, jei autorius, prieš spaus-

dindamas, būtų veiklą pastatęs bet kurioje scenoje. O iš tikrųjų vaidinimas buvo pastatytas.

Mano kuklia išmone, Lands-bergio pjėsės angliškas tekstas yra išpūdingesnis, negu anas gir-dėtas lietuvių teatre prieš septy-nerius metus. Čia angliškai iš-i-reiškimai, ypač jaunųjų perso-nažų lūpose, labiau atitinka ir laikmečio dvasią, ir amerikietiš-ką aplinką. Visa tai smagu skai-tyti, susiduriant su neišverčia-mu lietuvių liaudies šedevru.

"Kur tas šaltinėlis, kur es jau-nas-gėriau".

Ši daina lietuvių skaitytojui jautriai nurodo ir pačią pagrindi-nę mintį: vyresniųjų romantiš-ką, sielvartingą prisirišimą prie jaunystėje tausotų vertybių. Sa-vo ruožtu ir jaunoji karta nuo-širdžiai stebiasi prie dabartinių dvasinių versmų. Abi pusės, bū-damos ištikimos gamtai ir gyve-nimui, suranda bendrą idėją, simbolizuojamą pievos įvaizdžiu. Jos artumoje piktis kraštutinu-mams nėra vietos. Tai regime tre-čiame veiksmo, kai tvirtavalo ku-nigo įsitikinimai, kad ir pagristi gyvenimo faktais, paskatė rytme-čio ūkanoje.

Pagrindiniai Landsbergio vei-kėjai mėgsta iš pagrindų atslapo-ti. Dėstis, atvira išpažintis juos veda prie dvasinio apsilvymo ir drauge prie išganingo kompro-miso. Tai puikiai suprato Shakes-peare. Jo pėdomis seka Lands-bergis. Stebuklingoje pievoje turi įvykti skirtingų pradų sintezė. Baltramiejaus ir kunigo: sapnai turi susijungti. Tokiu būdu Ver-onikos — tiesos skraistė bus pil-nesnė.

Idomu, kad vaidinime atstetas mokytojas Vincas atlieka dvasiš-ko taikytojo pareigas. Jis ateina su neutralia trečiojo teismo nuo-voka, blaiviai pamokinančia; tik-riausiai išreiškiančia paties dra-maturgo pažiūras. Vis dėlto vai-dinimo gale paskutinis žodis pri-klauso ne iškalbingam veikėjui, bet lig šiol beveik tylėjusiam keistuoliui Mr. Spock'ui. Jis su jaunatvišku optimizmu sako: "It's gonna be alright! Alright! Al-right".

"Paskutinio pikniko" recenzija tarptautinės literatūros žurnale

Algirdo Landsbergio drama "The Last Picnic" (Paskutinis piknikas, Maryland Books, 1978) žurnale "World Literature Today" (Winter 1979) recen-zuoja E. J. Czerwinski. Recen-

zentas dėsto dramą ir literatūrą New Yorko Valstybinio univer-siteto Stony Brook skyriu. Jis yra parašęs porą knygų apie dabarti-nį teatrą bei dramą Lenkijoje ir (Nukelta į 4 psl.)

Balandės skundas

STEPONAS JOTAUTAS

Kada jis beieit Donelaičio gatve, paėjęs kiek už Mickevičiaus gatvės sankryžos, stabtelė, akimirksnį apsisprendžia ir tvirtais, lygiais žingsniais eina toliau arba pasuka į kairę ir dingsta pilko triaukščio mūrinio namo paradinio įėjimo angoje. Šio namo paradinės durys dažniausiai būna praviros, todėl pro jas įeiti galima net nesulėtinus žingsnio. Taip buvo ir šį kartą. Lipdamas laiptais, jis sustojo tik antrame aukšte prie dešiniųjų durų, kurios taipgi buvo praviros. Tai jau neįprasta. Visuomet, iki atidarydavo duris, likdavo truputį laiko atsikvėpimui, o dabar? Nė neatsikvėp-damas įėjo į koridorių ir sūktelėjo:

— Kas čia yra! Kodėl neuždarytos durys? Jo baritoninis balsas pasklido apstaus buto koridoriuje, o iš šoninio kambario pro atvertas duris atsiliepė sodrus mezosopranas:

— Sveikas, sveikas. Matai, kaip aš tavęs belaukianti, net duris iš anksto atidariau. Sakyk, kad neteisėybė.

— O ne, tuo neabejoju, — šypsodamasis tarė svečias ir apkabinė savo pusseserę.

— Nusirenk, esi lauktas svečias. Senokai matėmės, — melodingai tęsė mezosopranas, rodydama ant pakabos laisvą vietą.

— Ačiū, — atsiliepė baritonas, kabin-damas apsiaustą.

— Eju pro šalį, durys visur atviros, tai ir nepastebėjau, kaip tavo bute atsiradau.

— Labai malonu, labai malonu — šyp-sodama ir lengvu galvos linktelėjimu savo žodžiam pritardama, kartojo šeimninė, pagyvenusi, vidutinio ūgio, apkūni moteris. Ji vilkėjo pilkai žalsvos spalvos chalatu, kuris glaudžiai siautė jos storoką, apvalų liemenį. Dainininkė įpročiu, kai kurios rankos pirštai ji glaudė aplink kaklą chalato atsilapojusią apykaklę, o dešiniąja paėmė svečią už parankės ir juokaudama tarė:

— Eime į mano "buduarą".

Likusi vieniša, ji tenkinasi vienu atskiru kambariu, kurio pietryčių sienoje yra didelis langas drauge su durimis į balkoną. Pro langą matyti bendras kiemas, kurį kadaise į dvi dalis dalijo mūrinė tvora. Kairėje kiemo puseje dar tebestovi šios tvoros griuvėsių

dalys. O dešinėje, tarp panašių tvoros likučių, įvažiavimas į buvusį uždarą kiemą. Iš trijų pusių kiemą supa kaimyniniai mūriniai namai, ant kurių stogų būriuojasi balandžiai. Už lango retkarčiais smaukšteli praskrendančių paukščių siluetai. Kambario vaizdas nebe tas, kaip anksčiau, tačiau viskas išdėstyta taip, kaip patogiau ir pa-rankiau šeimninkei. Privedusi svečią prie artimiausio fotelio, kurio amžius ir išvaizda atitiko jos būseną, stabtelėjo, atsistuko į svečią ir paaiškino:

— Lesinau savo globotinius. Kaimynė žadėjo netrukus atnešti grūdų, todėl duris palikau praviras. O vietoj kaimynės, štai kaimynas. Tai puiku. — Delnais švelniai palietė svečio rankas virš alkūnių ir, maloniai žvelgdama į akis, šypsodamasi pakar-tojo:

— Puiku. Prašau sėsti.

Pasigirdo skambutis. Ji nuėjo įleisti. Ne-trukus sugrįžo, rankoje laikydama apypilnį popierinį maišelį, kurį rodydama tarė:

— Kruopos. Dabar užteksiu visai savaitei. Nereikės rūpintis kas dieną. Maišelį pastatė ant palangės. Atsigręžė. Truputį pagalvojo, šyptelėjo, priešo prie sve-čio ir, paėmusi už parankės iš dešinės pusės, juokaudama paprašė:

— Persėsk, prašau, štai čia, — ranka parodė į gretimą fotelį kairėje. — Būsime priešais vienas kitą. Aš mėgiu, retkarčiais žvilgtelsiu į tavę ir kalbėsime. Gerai?

Svečias nieko neatsakė. Atsikėlė ir per-sėdo nurodytą vietą. Jis žinojo, kad mez-gimas — jos „hobey“. Tapusi pensininke, vieniša, apie dainavimo pamokas nenori nė užsiminti, nors, kaip dėstytoja veteranė,

buvo kviečiama. Va, megti tai kas kita. Šiam darbiui ji skiria visą laisvalaikį, dėmesį ir net kūrybinį įkvėpimą. Beje, ji yra liaudies meistrė, todėl jos dienotvarkė visu-met pilna ir neišsenkanti.

Pasodinusį svečią, ji perėjo kiton stalo pusėn. Ten stovėjo sofa, ant kurios gulėjo pagalviai, antklodė ir mezgimo reikmenys. Eidama žvilgtelėjo pro langą į balkoną, lyg atsiduso ir, patogiai atsisėdusi, matyt, įpras-tinto vieton, kojas apklodė antklode. Bemat jos rankose atsirado nėrinys, nuo kurio kaž-kur nutiso balti, ploni siūlai, o tarp pirštų automatiškai sujudėjo metalinis vašelis.

Trumpa tyla. Ji buvo reikalinga įsitikin-ti, jog viskas tvarkoje ir savo vietoje. Po to pasigirdo ramesnis, kiek prislopintas mezo-sopranas:

— Kas gero? Kaip gyveni? Kaip laikosi šeima?

Klausdama ji nesustojo nėrusi, tik žvilgtelėdavo į svečią ir tuoj akis nukreip-davo į vašelį. Tokia jos laikysena ir klau-simai jam buvo įprasti, todėl savo ruožtu paklausė:

— Tai ką dabar globoji? Anksčiau rūpinaisi kaciuku pamestinuku. Jis apsi-nuodijo. Po to globojai išsigimusį zuikutį, kurio organizmas buvo taip sutrikęs, kad neįstengė pats maitintis. Jį teko nugašinti. Na, o dabar ką?

Tokio klausimo ji nesitikėjo. Lyg medžio-tojo užklupta ramiai besigananti stirna, ji beviltingai pažvelgė į svečią skausmingai maldaujanti žvilgsniu. Nėrinys iš jos rankų iškrito ir nuslinko ant grindų, temp-damas paskui save siūlus. Vašelis gulėjo šalia ant antklodės. Gilus atsidusimas, lyg

sunkus debesis, nuslinko per kambarį kori-doriaus link ir pradingo. Už lango žmukš-telejo du pailgi šešėliai. Suplasnojo sparnai ir ant balkono turėklų nutūpė du balan-džiai.

Ji kvėpavo dažnai ir nelygiai, lyg kūk-čiodama. Gilus atsidusimas, kaip, ašmana, vėl išsiveržė iš jos krūtinės, o tarp nosies ir skruosto, paliesdama lūpų kampų ir smak-rą, nuriedėjo stambi ašara. Smakro apačioje ji pritvinko, išsipūtė ir atitruko, palikdama vietą sekančiai. Kriisdama atsitrėnė į pusiau sulenktą didįjį pirštą ir ištisuko. Tyla. Trumpa, bet kaip laukimas ilga.

Pasigirdo mezosopranas: švelnus, kaip dvelkimas, liūdnas, kaip rauda, gilus, kaip maldą.

— Už ką?... Kodėl vis man tenka tiek pergyventi?... — Jos balsas suvirpėjo ir nu-truko, lyg pertempta styga.

"Tikriausia ji apie savo šeimyninius pergyvenimus", — pagalvojo jis. „Juk visa tai seniai ir gerai žinoma, tai kokiame galim vėl kartoja?“

Stojusią tylą vėl pertraukė mezosopra-nas.

— Ar man nepakanka savo, bėdų ir rūpestių?... Tai triant, jos balsas pasidarė sodresnis, ryškesnis, tonas stipresnis. Už siūlų prisitraukė nėrinį. Paėmė vašelį. Nežiūrėdama į svečią, lyg įsakmiai, tarė:

— Pažiūrėk į balkoną. Ar matai, nutū-pusią balandžių porą?

— Taip, — nustebs atsakė svečias, — Jie yra mano globotiniai. Vargšai... Mano sielvarto priežastis. — Jos balsas vėl suvirpėjo ir pritilo. Patylėjusi tęsė,

— Sėdėk savo vietoje, nes pro langą

Pagrįsta kritika ar šaipymasis

DANA VASILIAUSKIENE

Neseniai iš spaudos išėjusiam „Metmenų“ 37 numeryje, „Apžvalgos ir kritikos“ skyriuje, Vincas Trumpa rašo apie Antano Maceinos paskutinę knygą: „Filosofijos kilmė ir prasmė“ (Roma, 1978). Trumpos komentarai paviršutiniški ir nerimti. Tonas nemalonus, vietomis pašaipus: „Filosofuojantis Maceina“, „raštingas žmogus“, „mūsų autorius“, „Maceina, išsirengdamas į filosofavimo kelią... ir panašiai. Kultūrus pasaulio kritika yra būtinas ir teigiamas reiškinys. Bet kaip negalima kalbėti apie estetinį objektą, jo nepergyvenus, taip lygiai bergždžia rašyti apie filosofinį veikalą, nepadarius pastangų suvienyti autoriaus minties eiga ir suprasti jo užmojų. Pašaipia niekad nebus geras kritikos ginklas, ypač kai aptariamas darbas, kurio autorius, Antanas Maceina, yra viena iš šviesiausių asmenybių lietuvių intelektualų tarpe.

Kokios bebūtų Filosofijos kilmės ir prasmės spragos — o Trumpa kaip tik nepajėgia jų išskirti — Maceinos knyga yra didelis ir vienkartinis įnašas į lietuvių objektyvią kultūrą. Tai pirmas — ir turbūt paskutinis — filosofinis veikalas lietuviškai.

Būtinai, nes niekas iki šiol nebandė dar taip mąstyti būti ir būtyje, t.y. lietuviškai, be nuolatinių terminų ieškojimo svetimos kalbos ir filosofinės sistemos. Paskutinis, nes vargu ar marksizmo sąlygotas ir nuolatinių politinių įtampos gyvenantis Lietuvos jaunimas pajėgtų išplėtoti savo tarpe gilesnį mąstymą. Išeivijoje, kaip gerai yra pabrėžęs Maceina, lietuvių kalba jau greit nebebus gimtoji, bet išmoktoji ir, kaip tokia, nebeįgalės metafiziniam galvojimui.

Galima priimti ar nepriimti Maceinos grynai idealistinės filosofijos metmenis. Kažin ar ras skaitytojas Maceinos sukurtoje sąvokose naują mąstymo įrankį. Nepaisant to, veikalo vertė mūsų kultūrai yra nepaneigiamai. Filosofijos kilmė ir prasmė yra naujas, ir labai savitas lietuvių kalbos atskleidimas; konkreti pasakojimo forma, kurioje rašytojas, filosofijos ar mokslo srityje, mąstyti lietuviškai, nepasiskiliauti

Prof. dr. Antanas Maceina, dėl kurio naujausios knygos „Filosofijos kilmė ir prasmė“ čia vedamas dialogas. Kaip žinome, už šį veikalą prof. dr. Antanui Maceinai šiemet yra pasidėta Ateitininkų Federacijos Šalkauskio vardo kūrbinė premija.

verstiniais posakiais ir žodžiais. Kiekvieną filosofinę sistemą — ir didžiausią — lengva suniekinoti, jeigu nėra noro ir sugebėjimo protauti tos sistemos rėmuose. Nenoriu tuo sakyti, jog Maceina yra sukūręs išsistą filosofinę sistemą, kaip tai su dideliu jaunatvišku entuziazmu tvirtina Kestutis Girmius (Aidai, 1978, 2). Būtų tai ir vėl didelė klaida. Bet yra pas Maceiną tvirtas vientiso galvojimo aprašas ir stiprus vienijimo noras. Trumpos komentarai parodo visišką stoką bet kokio išjautimo ir Maceinos mąstymą ir, net sakyčiau, iškelia aiškų kritiko ribotą filosofijos, kaip tokios, supratimą. Trumpa rašo:

Kaip ir daug kur šioje knygoje (...) tuojau susiduriame su Maceinos teiginiais, kurie tiesiog viską verčia aukštesnėmis. Pirmas toks teiginys, kad filosofinė kalba nėra mokslinė kalba. Jeigu ne mokslinė, tai kokia, klaus nustebe klausytojas (p. 172).

Manęs, t.y. skaitytojos, Maceinos teiginys ne tik nustebe, bet yra akivaizdus: filosofinė kalba yra filosofinė kalba. Nėra ji nei poetinė, nei mokslinė. Ją suprastim tik jos santykiuose su rašančiu asmeniu. Pagaliau ir pats Trumpa buvo tik kas, tam pačiam lapyje, gražiai pabrėžęs, jog „kalba filosofui, kaip ir poetui, net tik yra be galo svarbus įrankis, bet esminė jo filosofavimo ir jo kūrybos dalis“. Taip sakydamas, kritikas gi aiškiai išskiria mokslininką, kuriam kalba nėra esminė jo darbo dalis. Kodėl tad stebėtis tuo Maceinos teiginiu, ypač kad autorius jį gražiai ir nuosekliai išvysto, bekalbėdamas apie filosofijos ir mokslo skirtybę.

Šiai kritikai būdingas tonas prasimuša kad ir šioje vietoje. Trumpa rašo:

Be to (skaitytojas) ten ras, kad nuostaba yra pats pirmasis filosofavimo šaltinis. Ir jam pasidarys aišku, kodėl Maceina, išsirengdamas į savo filosofavimo kelią, taip gausiai nau-

dojas tokius nuostabių teiginiais (p. 172).

Atidus skaitytojas neris, kad „nuostaba yra pats pirmasis filosofavimo šaltinis“. Su malonumu jis skaitys, kaip nuosekliai Maceina vysto savo hipotezę istorinėje perspektyvoje ir įtikinamai parodo, kad nuostaba buvo graikų filosofavimo pirmaujantis aktinas.

Toliau Trumpa rašo:

Dar labiau priguštinantis antrasis (...) teiginys, kad „filosofija terminų iš viso neturi ir negali turėti“.

Ir tuoj kritikas kelia šiuos klausimus:

Kodėl tiek daug filosofinių žodžių (...) Kodėl Lietuvoje buvo sudaryta net speciali komisija filosofiniams terminams nustatyti? (p. 172-173).

Maceinos teiginys jokių būdu nėra „priguštinantis“, bet išvalgus ir pagrįstas. Kas yra vartęs geras filosofinius žodžius, tai matė, kad dažniausiai nurodoma ką toks ir toks terminas reiškia vienam autoriui ir ką jis reiškia kitam; net ir veikalai būna nurodyti. Terminas įgauna savo prasmę tik tam tikro subjektyvaus galvojimo plotmėje. Pradėti filosofuoti terminais, tai iš anksto užkirsti kelią bent kokiam gilesniam ar originaliam mąstymui. O kad Lietuvoje, kaip primena Trumpa, „buvo sudaryta net speciali komisija filosofiniams terminams nustatyti“, tai tik parodo, kaip toli buvo nuklysta nuo filosofavimo esmės. Maceina gražiai ir paprastai atskleidžia, kad „filosofija terminų iš viso neturi ir negali turėti“, nes, kaip jau buvo teisingai pasakęs ir pats kritikas: „Kalba filosofui, kaip ir poetui, net tik yra be galo svarbus įrankis, bet esminė jo filosofavimo ir jo kūrybos dalis“. (Aš pabraukiau). Iš šios, iš žodžių išrinkti terminai ta kūrybinį vyksmą tik išsivertautų.

Pas Maceiną kalbos kūrimas yra jo lietuviško mąstymo išdava. Kuomet remdamasis Trumpa sako, kad Maceinos naujadaras būsimas, tapimo priešingybė, „greičiausiai“ skamba. Man, pavyzdžiui, tas žodis pasirodė, kaip žinotas jau vaikystėje ir tik niekad nevertotas. Atradau jį pas Maceiną su džiaugsmu.

Nepripažįsta Trumpa ir Maceinos pasakymo, kad „kiekvieną filosofinę sąvoką yra kaiti bei tįsi ne tik filosofijos istorijoje, bet ir net to paties filosofo mąstyme“. Kritikas klausia: „Ar tai nėra bandymas į filosofinę kalbą įvesti anarchiją?“ (p. 174). Pri-

menu Trumpai, kad čia yra irgi vienas iš skirtumų tarp mokslinės kalbos ir filosofinės. Nemačiau, kad, pavyzdžiui, pas Husserlį, Heideggerį ar Sartrą vyrautų anarchija, o vis dėlto nuolatinių jų minties evoliucija daro kartais net pagrindines jų sąvokas kaitias. Čia ir kyla dideli sunkumai skaitytojui, bandančiam vienyti jų minties eiga. (Ypač pas Heideggerį, kaip rašo Maceina, tai sukelia daug keblumų).

Trumpa tvirtina:

Maceinos skyreliai apie rusų filosofiją kaip kančios filosofiją ir ypač apie marksizmą kaip kančios filosofiją gali sukelti daugiau nuostabos negu įtikinti (p. 175).

Ir kiek toliau: „Ir iš viso kas yra ta kančios filosofija? Nežinau kiek savita yra ši Maceinos tezė apie marksizmą, bet ji man pasirodė labai įtikinama ir įdomi. Į Trumpos klausimą, „Ir iš viso kas yra ta kančios filosofija?“, taip atsakau: Kas yra kančios filosofija labai aišku, sekant Maceinos tezės plėtojimą. Kelti bendro pobūdžio klausimą „Ir iš viso kas yra...“ (Aš pabraukiu) filosofijoje negalima, nes tai nėra mokslinė kalba, o visada surišta su asmeniu. Maceina sukuria kančios filosofijos sąvoką; Maceina ją ir apibrėžia. Galima tą sąvoką priimti ar ne. Mokslinės tiesos joje nėra.

Viena Trumpos pastaba mums pasirodė pagrįsta. Yra faktas, kaip sako ir kritikas, jog Maceina „cituoja tiek daug visokių kartais antraščių ir trečiaščių (ypač vokiečių) filosofinių veikalų...“ (p. 173). Priedu iš savo pusės, kad negaliu suprasti, kodėl Maceina visai nesikreipia į Jean-Paul Sartre. Juk šio pastarojo ontologija, Būtis ir nebūtis L'Etre et le néant, Gallimard, (1943) yra lyg ir atsakymas į Heideggerio Būtis ir laikas (Sein und Zeit, 1927). Turint galvoj, kad Maceina kreipia irgi daug dėmesio tik ką paminėtam Heideggerio kūrinii — ir net iškelia kai kurias tas paties Heideggerio klaidas, kaip jau tu buvo padaręs Sartre, nors ir kitoje šviesoje — sunku suvokti, kodėl Filosofijos kilmės ir prasmės autorius visiškai aplenkia šį didelį Vakarų pasaulio prancūzų mąstytoją. Ir įdomiausia tai, kad Maceina cituoja Sartre kaip tik iš pastarojo visai nereikšmingų ir seniai „peržengtų“ veikalų, o niekad iš jo svariausių.

Nors ir mažai filosofiniai įtikinantys yra Maceinos Dievo ir būties sutapatinimas, tačiau Trumpos šventyklos ir vainiko

Solistė Gina Capkauskienė — Lucija tragedijos finalinėse akimirksnėse šių metų Chicagos Lietuvių operos „Lielosios Laimmermoor“ pastatyme. Nuotr. Jona Kuprio

Dainininkės portretas (Sonetas)

ALGIRDAS LANDSBERGIS

Su kuo palyginti jos veido linijas?
Kur slėpti sielos esmingasis piešinys?
Kas atsakys? Išpuoselėtų žodžių derinys?
Ar ta tyra gaida, nuvilnijanti

Koncerto skliautais, sutvinkanti
Džiaugsmas, išblėstanti mįslingu liūdesiu?
Ar muzikos erdvėse glūdi
Atsakymas į asmenybės mįslę?

O gal pieštukas, lapo dykuma
Keliaudamas, atras tą giluminį turtą?
Dainininkas pradeda portretą neramiai
Ranka, tarsi jis pirmą sykį kurtų.

Piešinio tinklas nerias muzikos versmės.
Veidas išlieka nepaprastai giesmė.

Kennebunkport, 1978 m. rugpjūčio 10 d.

metafora yra labai „ne vietoj“. Ji atskleidžia kritiko norą palies-
ti Maceinos asmeniškus įsitikinimus. Iš viso, jei būtų Trumpa daugiau pamąstęs, gal būtų pa-
matęs, kad Maceinos Dievas šio-
je knygoje mažai skiriasi nuo a-
teisto Sartro sąmonės, kaip ab-
soliuto. Trumpa rašo:
(Nukelta į 4 pusl.)

galėsi juos matyti ir stebėti, o tuo pačiu metu klausykis, ką papasakosiu.
Jūs patogiausiai įsitaisę sofoje, o jis truputį pasuko savo fotelį į lango pusę. Susidarė kampas, iš kurio vienodai gera buvo matyti mežgėlę ir balandžių porą, tupinčius ant balkono.

Susikaupimas, lyg uvertiūra prieš veiksmo pradžią. Pasakotojos balsas, pradžioje tylus ir neaiškus, palaipsniui stiprėjo ir ryškėjo. Niūansai keitėsi pagal vaizduojamų epizodų siužetą. Vystėsi drama.
Abi alkūnės atrėmęs į kelius, palinkusią galvą prilaikydamas delnais, svecias įdėmiai klausėsi. Jo primarktos akys ir gili raudonė tarp antakių rodė rūstų susikaupimą. Ji žvilgtelėjo ir prisiminė tėviškės sodyboje koptystulpį su smūkeliu.

Kiek laiko tęsėsi pasakojimas, jis nenu-
tuokė. Kuomet iš susimastymo atsikvėjęs, buvo tylu. Pasakotoja mezgė. Vagėlis mik-
liai judėjo tarp jos pirštų ir nerė kilpų virvines. Ant balkono turėklų balandžių porėlės nebebuvo.

Jis atsistojo, priėjo prie lango ir įdėmiai apžvelgė visą kiemą. Po to atsistuko, nusilenkė šeimininkei ir nužingsniavo link durų. Ji padėjo nėrinį, vagėlį ir taipgi atsistojo. Tyfėdėmė abu įėjo į koridorių. Jis apsisivilo apsišūstą, užsėdėjo baretę, pasitaisė akinius. Ji stovėjo tarpduryje ir liūdnai šypso-
damasi žiūrėjo į besirušiantį išeiti svečią. Netikėtai jų žvilgsniai susitiko. Abu jautėsi lyg nusikaltėliai. Po to prabilo mezzosop-
ranas.

Tu gerai valdai plunksną. Aprašyk.
Pabandyčiau, — tyliai atsakė baritonas. — Sudie.

— Viso gero. Lankykis.

Durys užsidarė. Prancūziško užrakto sklendė spragtelėjo. Tarytum skaičiuojant pakopas, žingsnių kaukšėjimas tolo ir nutilo. Dulsiai trinkelėjo uždamos išorinės durys.

Ažuolyne, dešiniau nuo pagrindinio tako, vedančio į zoologijos sodą, ant nuošalaus suolo šalia raguvas, palinkęs sėdėjo pagyvenęs vyras ir rašė. Rašė, taisė ir vėl rašė. Atsitiesdavo tik tada, kada reikdavo susikaupti, pertvarkant ar ištaisant, kas parašyta, arba, kada popieriuje pristigdavo vietos rašyti. Tuomet atsistodavo ir atidžiai patikrindavo kišenes. Suradęs neprirašytą popieriaus lapelį, vėl atsitiesdavo, padėjęs lapelį ant suolo išlygindavo, o viršuje pažymėdavo eilės numerį ir vėl palinkdavo. Išgilynės į savo darbą, jis nė nepastebėjo, kad saulė nuslinko už sporto stadiono tribūnų, o prieblandos šešėliai apgaubė medžių liemenis. Temo.

Regimumas blogėjo. Norint užbaigti savo rašinį, reikėjo skubėti. Paskutinius sakinius užrašė beveik nematydamas. Pagaliau, baigta. Atsistojo, išsitiesė, rankas išskėlė į viršų ir visa kūrinė įkvėpė gairių vakaro orą. Po to truputį atsilošė ir, nuleisdamas rankas, iškėpė. Tik dabar pastebėjo, kad danguje, ties vienišos pušies viršūne sumirgėjo vakarė, o šimtamėčių azuolų liemenis blankiai nužėrė kylančio mėnulio šviesa.

Užsivilkio apsiausta, gulėjusį čia pat ant suolo. Iš jo kišenės ištraukė baretę, ją papurtė, sudavė per kairiąją plaštaką ir

užsėdėjo. Pasitaisė akinius. Pagal eilę tvarkingai sudėlioję prirašytus lapelius, sulenkė pusiau ir iškėjo į apsiausto šoninę kišenę. Apsidairė. Artimiausias apšvietimo stulpas tik prie jėjimo į stadioną. „Kaip tik pakeliui į namus“ — pagalvojo ir nužingsniavo.

Tai buvo baritonas — mezzosoprano svecias. Priešs prie stulpo, atsistojo po lempa, išsiėmė prirašytus lapelius ir pradėjo skaityti. Pradžioje tyliai, po to pusbalsiai, pagaliau, lyg deklaraciją į visuomenę, visu balsu perskaitė tik ką parašytą rašinį: Balandės skundas.

Žmonės... Gerieji žmonės... Išgirskite mano raudą ir išklausykite liūdną skundą. Aš vargšė, suluošinta baltandė, kreipiuos į jus, geros valios žmones. Prašau pagalbos man ir mano draugams — kitiems baltandžiams, baltioje ir žiaurioje skriaudoje, kurią mums daro žmonių auginamas, globojamas ir puoselėjamas paauklus berniukas — būsimas „žmogus“.

Antrojo pasaulinio karo metu jūs — žmonės, labai daug iškentėjote ir išvargote. Daug jūsų žuvo, daug liko suluošintų, be sveikatės. Drauge su jumis kentėjome ir mes — paukščiai, žvėrys ir net gamta. Karo nelaimė ir jos pasekmės mums visiems gerai žinomos ir suprantamos.

Po karo visi lengviau atsikvėpėme. Jūs, žmonės, suluošinti, ligoti, iškankinti ir išvargę, ėmėtės darbo, kad atkurtumėt sugriautą gyvenimą. Mes, išlikę gyvi baltandžiai, gretinomės prie jūsų ir po jūsų namų pastogėmis krovėme lizdelius. Iš savo tėvų

ir protėvių žinome, kad geros valios, vargą matęs žmogus visuomet ištis pagalbos ranką badaujančiam paukščiui ar žvėreliui ir padės medeliui ar augalui ištisinti savo stiebelį, vėliai išskleisti lapelius ir sukrauti žiedus. Atsideddami nuostabi žiedai išsi-
skleidžia ir su padėka ir pagarba pažvelgia į savo geradarį — Žmogų. Už tai mes — baltandžiai, labai jį mylime, prie jūsų prisirišome ir jumis pasitikime. Mes negalime be jūsų gyventi, todėl, meiliai burkuodami, gretinamės prie jūsų.

Po karo siaubo jūs supratote taikos ir ramaus gyvenimo reikšmę ir svarbą. Tam didžiam gyvenimo tikslui ėmėte ieškoti tinkamo simbolio. Koks neapsakomai didelis džiaugsmas buvo mums — baltandžiams, kuomet žmonės taikos simboliu pasirinko baltandį. Mes dar labiau pamilome, dar labiau prisirišome, dar labiau pasitikėjome jumis, žmonės. Kaip jūs mylite savo tėvynę ir esate prisirišę prie savo tėviškės ir gimtųjų namų, taip ir mes, baltandžiai, laikomės būriu prie savo gimtos pastogės, kiemo, gatvės ir prie žmonių.

Prieš deves metus, aš, sesuo ir brolis, išsirytome iš kiaušinėlių vienoje senos statybos namo pastogėje, kur mūsų tėveliai buvo sukrovę patogų lizdėlį ir augino mus — tris baltandžiukus. Šis namas yra gražiame Kauno miesto rajone, Donelaičio ir Mickėvičiaus gatvių susikirtimo kvartale. Namai čia patogūs, pastogės erdvios, todėl mums — baltandžiukams, gyventi tėvelių globoje čia buvo gera. Tačiau neilgai džiaugėmės ramiai ir laimingu gyvenimu.

Mūsų motutė ir tėvelis kas rytą išskrisdavo ir sugrįždavo, snapeliuose nešini

maisto. Kaip mes džiaugėmės ir kaip laukėme jų sugrįžtant. Vieną dieną, neįprastai ilgai užtrukusi, motutė sugrįžo viena. Mes džiaugėmės, nes buvome alkani. Motutė snapelyje turėjo maistą, bet negalėjo mums atnešti. Ji labai slubčiojo, pašokdama ant vienos kojos. Kita jos koja virš letenėles buvo užmurtuota siūlu. Nesupratome, kas jai yra, tik matėme, kad negerai, kad ji labai kenčia. Vargais negalais ji pasiekė mus ir apdalino po trupinėlių maisto. Pati, labai kankindamasi ir klupdama, remdamasi sparnais ir ant vienos kojos pašokuodama, prisirišino prie pastogės angos, sunkiai suplasnojo sparnais ir vėl išskrido mums maisto. Tėvelis tą dieną nesugrįžo ir daugiau mes jo nebeatėme. Motutė viena rūpinosi mumis ir visomis išgalėmis stengėsi išmaitinti. Mes matėme, kaip jai sunku kenti. Ji labai slubčiojo, daugė sparnais ir grindis, klupo ir svirduliavo. Pastebėjau, kad ant jos suluošintos kojos nebėra letenėlės. Kyšojo tik šlaunikaulis, ant kurio pūpojo standžiai suveržtas mazgas. Remtis juo buvo skaudu, todėl ji griūdavo ant šono. Tik ištiesusi sparną prisilaikydavo, kad neapvirtų.

„Vargšė mūsų mamytė, — pagalvoju. matęs, kad Maceinos Dievas šio-
je knygoje mažai skiriasi nuo a-
teisto Sartro sąmonės, kaip ab-
soliuto. Trumpa rašo:
(Nukelta į 4 pusl.)

„Paskutinis piknikas“ angliškai

(Atkelta iš 2 pusl.)

vadovavo Slavų kultūros centrui Stony Brook'e, kur buvo statomi Rytų Europos dramaturgų veikalai. Czerwinski rašo:

„Kaip puiku skaityti vaidinimą su pakilia pabaiga, kur plyši tarp kartų užpildo supratimas, pagarba ir meilė! Paskutinis akordas skamba tikrai, tikrovaiškai, didingai. Nežiūrint struktūrinių ir charakterizacijos trūkumų, vaidinimas pavyksta. Kaip didelis Landsbergio kūrinys, ypač „Penkių stulpų turgaus aikštėje“, gerbėjas, aš norėčiau, kad šis vaidinimas būtų patobulintas. Kai kur situacijų sąranga ir dialogas atrodo dirbtiniai ir primena (amerikiečių dramaturgo) William Inge antrinius vaidinimus. Nežiūrint to, šis vaidinimas gali būti laikytas kameriniu triumfu. Siužetas, charakteriai, tema — visa tai yra nauja Amerikos dramoje. Scenos tarp jaunosios ir vyresniosios kartos atstovų, tarp kunigo ir pikniko rėmėjo yra humanistinės, jaudinančios ir dvelkia tikrove. Kai kurios Landsbergio problemos su jaunų lietuvių hipiška kalba yra davanotinos. Jis ypač gerai valdo idiomatinę anglišką kalbą, ypač atsižvelgiant į faktą, kad jis išmoko

anglų kalbos, jau būdamas su brendusiu...

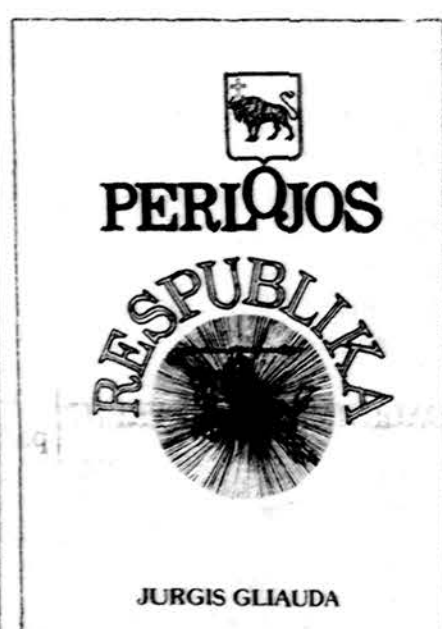
Net jei šis vaidinimas būtų ir mažiau sėkmingas, jį reikia laikyti ypatingu reiškiniu Amerikos literatūroje. Baltramiejus ir Ona priklauso iškilii charakterių galerijai: jis falstafiškas girtuoklis, ji — aktorės Claire Trevor sukurta buvusios dramos tipa primenanti veikėja, su grynaukso nugarkauliu. Aš esu ja sutikęs Brooklyne (kur ji verda savo namine); Baltramiejus dažnai apsilanko pas ją išgerti, palydimas Vinco ir kitų draugų. Ir jie dažnai svaioja apie piknikus, kadaise vykusius Sv. Stanislovo bažnyčioje. Pagaliau lietuviai turi amerikietiška klasišką kūrinį, ne tokį svaiginantį, kaip itališkas „Godfather“, bet lygiai tiek asimintina.

Bet tie veikėjai galėtų būti lenkai, kroatai, slovakai — net rusai. Landsbergis yra romantikas, ir jo dramos versmė reikalauja kokių nors Wypianskyje, Mickewičiuje, ir net „Mirusių sielų“ Gogolyje, kuris sukuria troikos dangų vaizdą. Baltramiejus monologas ir publika yra Gogolio troika skriejanti atgal. Tereikia tik keletą žodžių: „Kur jūs skubate?“ Šie praeities rašytojų aidai tik praturtina Landsbergio tekstą...

Nauji leidiniai

• Jurgis Gliuda, **PERLOJOS RESPUBLIKA**. Premijuotas romanas. Išleido Dzūkų draugija Chicagoje 1979 m. Kalbą lygino Pranas Razminas. Viršelis dail. Petro Alekso. Spaudė „Draugo“ spaustuve. Tiražas 1000 egz. Knyga 374 psl., kaina — 7 dol., leidinys sukurta „Drauge“.

J. Gliudos „Perlojos respublika“ yra laimėjusi Dzūkų draugijos skelbtąjį dzūkų romanso romano konkursą. Tai Dzūkų žemės buities ir jos vienos istorinės detalės iškarpa, rašytojo paversta neplonu romanu. Konkurso jūr komisijos narė Dalia Kučėnienė apie šį dzūkų romaną sako: „Dabar rašytojas Gliuda, kopdamas į gyvenimo deimantų žvynius, prisistato lietuviškos grožinės literatūros skaitytojui su naujai premijuotu romanu „Perlojos Respublika“. Tai vėl naujas kūrinytis lietuvių išėjimo literatūroje, premijuotų romanų ilgoje eilėje. Gražiosios Dzūkijos gamtos aplinkoje, ro-

manistas su gliudiškai įgudusiu, liepsnojančiu gilumu sprendžia žmogiskosios buities problematiką linkimą realybės sraute. Kaip ir ankstesniuose romanuose, realistas Gliuda naujojo veikalo puslapiuose, tarsi gyvoje scenoje, atskleidžia netolimos praeities laikotarpio realistinį spektaklį tobulais personažų veiksmis.

Muzikai lanko kompoz. prof. Juozą Zilevičių jo 88 metų sukakties proga Chicagoje. Iš kairės į dešinę: Algis Šimkus, Alice Steponavičienė-Stephens, dr. Leonardas Šimutis ir Aloyzas Jurgutis. Nuotr. V. Jasinevičius

Muzikai pasveikino 88 metus sulaukusį prof. Juozą Zilevičių

Kompozitoriui, muzikologui prof. Juozui Zilevičiui kovo 16 d. sukako 88 metai amžiaus. Kompozitorius jau daug metų gyvena Chicagos Jaunimo centre, pas jo suorganizuotą Lietuvių muzikologijos archyvą prigludusius lietuvių jėzuitus. Nors dėl negalios progresuojančios akių ligos dabar jau beveik visiškai praradęs regėjimą, profesorius, talčininku padedamas, dar vis aktyviai rūpinasi muzikologijos archyvu ir niekada neatsisako jį aplankiusiam, lietuviška muzika ir jos istorija besidominčiam lankytojui nuodėdžiai padėti archyvine medžiaga bei savo ilgos patirties asmeninėmis patarimais.

Gražaus amžiaus sukakties pro-

dvelkiančiais ne vien gyvenimiškais paviršutiniškais bet ir dvasinių gelmių varsumais.

„Perlojos Respublikos“ skaitytojas, mėgstas Dzūkijos krašta, bei rašytojo brandų stilių, sutiks romaną su dėmesiu. Gamtos spalvingi peizažai, psichologikai itinintys personažų charakteriai, bet dinamiki intriguojanti tematika lyds skaitytoją iki paskutinio puslapio“.

Sukaktys ir sukaktuvininkai

Nuo mūsų literatūros klasiko, „Pragiedrulių“, „Dėdžių ir dėdienių“ autoriaus, Juozo Tumono-Vaižganto gimimo balandžio 20 d. suėjo 110 metų. Mirė Kaune 1933 m.

Nuo mūsų prozon impresionistinių gairių atnešio Ignos Šešniaus gimimo balandžio 3 d. suėjo 90 metų. „Kuprelis“, „Vasara vašiu“ ir kitų knygų autorius mirė Švedijoje 1959 m. sausio 15 d. Taigi šiemet nuo jo mirties jau irgi 20 metų.

Jonas Aistis, vienas ryškiausių šių dienų mūsų poetų, yra gimęs 1904 m. liepos 7 d. Jeigu būtų gyvas, tai šiemet būtų sulaukęs 75 metų. Poetas mirė Washingtono 1973 m. birželio 13 d.

Dinamiškosios plunksnos rašytojui ir žurnalistui, daugelyje savo knygų puriai išakėjusiam išeiviko mūsų gyvenimo dirvonas, Broniui Railai, gyvenančiam Kalifornijoje, kovo mėn. 10 d. suėjo 70 metų.

Chagallio darbu paroda Chicagoje

Maurice Spertus Museum of Judaica patalpose, 618 S. Michigan Ave., Chicagoj, šiuo metu vyksta įdomi Marc Chagallio darbų paroda. Išstatyta apie 70 tapybos ir grafikos dailininkui būdingų pavyzdžių. Rodomas jo „Tūkstančio ir vienos nakties“ pasakiškas ciklas, ciklas S. Testamento temomis, Gogolio „Mirusių sielų“ iliustracijos ir kt. Yra ir iš Chicagos Meno instituto pasiskolintas paveikslas, pavadintas „Baltasis Krucifiksas“, kur šio

April 22 — July 1
M. Chagall. Baltasis smulkininkas (iš parodos Spertus muziejuje, Chicagoje)

Aktorius ir filmas Poezijos dienoje Chicagoje

Tradicinės Poezijos dienos Chicagoje šiemet įvyks gegužės 25 d. (penktadienį) ir gegužės 26 d. (šeštadienį). Programos vyks Jaunimo centro kavinėje. Abi dienas jų pradžia 8 val. vak. Poezijos dienas rengia Jaunimo centras.

Kiekvienaisiais praėjusiais metais poezijos bei literatūros bičiuliams Poezijos dienų programose vis būdavo pateikiama kokia nors išskirtinė naujiena: kuris nors poetas svečias iš toliau, dainuotinė poezija ar poezijos vertimų pavyzdžiai. Šiemet naujūmų taipgi nestokos.

Svečiu iš toliau yra pakviestas aktorius Juozas Palubinskas. Tai vienas iš lietuviškojo teatro žymūnų, dar nepriklausomybės laikais iškilusių mūsų aktorinį meną ir svaiginančias aukštumas. Jis ir šių metų Poezijos dienas atvyks iš Baltimorės, ir gegužės 26 d. (šeštadienį) Jaunimo centro kavinėje poezijos rečitalis: nuo Maiorono iki šių dienų. Rečitalio intarpuose poezija, paversta daina, reprezentuos solistė Elena Blandytė, akompanuojant Aloyzui Jurgutui.

Gegužės 25 d. (penktadienį) gyvųjų poetų rečitalyje bus taip pat įdomi naujiena. Rečitalį pavairins Balys Gaidžiūnas susuktas dokumentinis filmas iš mūsų

Aktorius Juozas Palubinskas, Mar-gaus vaidmenyje Kizbergo „Vilkaitis“ 1935 metais Klaipėdos teatre.

poetų bei rašytojų buities pokario metais Vokietijoje. Regesime jau istorijon nuėjusius gausius lietuviškojo literatūrinio egzodo gyvas akimirkas: rašytojų stovyklose, literatūros vakarus, posėdžius, premijų įteikimo iškil-mėse. Balys Gaidžiūnas, šiuo metu gyvenantis Clevelande, anais metais Vokietijoje yra susukęs 5000 pėdų lietuviškojo stovyklnio gyvenimo filmą. Šiuo metu iš viso to jis yra galutinai sutvarkęs netoli pusvalandžio filmą, liečiantį grynai ano meto mūsų literatūrinį gyvenimą. Filmo vieša premjera bus gegužės 19 d. Poezijos dienų Clevelande. O už savaitės filmas bus pademonstruotas ir Poezijos dienoje Chicagoje.

Visuomenė raginama gegužės 25—26 dienas Chicagoje įsidėmėti ir kviečiama Poezijos dienų programoje gausiai dalyvauti.

amžiaus maišaty, gaisruos bei revoliucijose vienoje paveiklo detalėje plazda ir lietuviškoji trispalvė. Kaip žinome, šiam garšiam žydų kilmės dailininkui iš Sovietijos po pirmo pasaulinio karo pasprukti lemiamai gelbėjo Lietuvos atstovas Maskvoje. po-

tas Jurgis Baltrušaitis, parodos pretekstu padėjęs dailininkui nuyk-ti i Kauną. Iš Kauno Chagallis tada patraukė i Paryžių ir Rus-jon jau negrįžo.

M. Chagallio paroda minėta-me muziejuje tęsis iki liepos 1 d.

Pagrįsta kritika ar šaipymasis

(Atkelta iš 3 pusl.)

Nepasakytumė, kad tas filosofinės šventyklos pastatas, atremtas į vis patėjančią būties sampratą, būtų ne nuostabus ar prastai surestas. Tačiau ar neatrodo kartais, kad, ji statant, pirmiausia buvo pasigamintas to pato vainikas (būties yra Dievas), o paskui pagal tą vainiką suresta ir visa šventykla? (p. 179).

Kodėl nepasakyti rimtai ir paprastai, kad kritiko akyse Dievo ir būties sutapatinimas yra pas Maceiną apriorinis.

Aplamai, beskaitant Trumpos rašinio baigtinį skyrelį, kur jis kalba apie painiavą, nenorom pagalvoji, kad ši painiava yra sukurta ne Maceinos, kaip tai i-taigauja kritikas, bet Trumpos — su jo nepagrįstais ir dažnai pa-šaipiais komentarais.

„Ak, kad greičiau išmokčiau skraidyti. Nuskrisčiau pas geruosius žmones, gaudiau maisto, duociau mamytėi ir pati paleciau. Reikia pratintis“. Ištiesiau sparnus, suplasnoja ir netikėtai atsidūriau kitame pastogės gale. Tai buvo mano pirmas skrydis.

Sekančią dieną mūsų mamytė, geroji balandė, nebesugrįžo. Matyt ir ją nutiko toks pat likimas kaip ir jos ištikimą draugą — mūsų tėvelį. Likę vieni, patys turėjome pasirūpinti maistu. Reikėjo palikti mielą lizdelį, svetingą pastogę ir skristi pas geruosius žmones, apie kuriuos mums pasakojo tėveliai. Pasistiepiu, ištiesiau kakluoką, suplasnoja sparnais ir pakibau ore, tik nebe pastogėje, bet už jos — erdvėje.

Ak, kaip malonu būti erdvėje ir sparnais skrosti orą. Padariau vieną ratą ir nutūpiu ant stogo kraigo. Čia tupėjo ir daugiau balandžių. Vieni rūpestingai tvarkė plunksneles, kiti šildėsi saulutėje, o kai kurie vaikščiojo ir burkavo. Aš nežinojau prie kurių artintis. Dairiausi, gėrėjaisi nepaprastu vaizdu, medžiais, daugybe stogų, apačioje vaikščiojančiais žmonėmis ir pravažiuojančiomis automašinomis. Idomu, bet baugu. Jeigu nusileisti ten, kur tiek daug vaikšto ir taip greitai važinėja — baisu. O tikriausia teks, nes labai noris valgyti. Man taip besvarstant, staiga visai arti šmaukstelėjo šešelis, orą suvirpino sparnų mostai ir greta nutūpė dailus, melsvai žvilgantis apykakle patinėlis. Ėmė meliiai burkuoti. Prisiminiau, kad tik tėvelis taip burkuodavo, būdamas šalia mamytės. Patinėlis nebeuskrido. Burkuodamas vis gretinosi. Susipažinome ir susidraugavome. Skraidėme

drauge ir nutūpdavome greta. Buvo labai smagu, tik vis labiau norėjosi valgyti, nes jau gerokai po vidudienio.

Tupėdama ant stogo pastebėjau, kad iš gretimo namo išejo berniukas apie 13 metų amžiaus ir pabėrė lesalo. Balandžiai sužiuro. Dalis jų pakilo triukšmingai plasnodami sparnais ir būreliu nuskleidė net vieton, kur buvo kažkas paberta. Aš taipgi pasiruošiau ten skristi, bet patinėlis prilaikė. Nutūpusieji balandžiai stropiai baksnojo snapeliais į žemę — lesą. Aš vėl norėjau pakilti. Ir vėl patinėlis sulaukė. Tuo laiku oras suvirpėjo nuo staigaus ir masiško sparnų plasnojimo. Visas būrys balandžių, kurie lesą pabertąjį lesalą, išsigandę pakilo. Prie lesalo pasiliko tik vienas. Jis daužėsi ant žemės ir beviltiškai mostagavo sparnais. Iš už mūrinės tvoros kampo išbėgo tas pats berniukas, kuris bėrė lesalą. Prisi-traukė ir pasiėmė balandį. „Koks geras žmogus“, — pagalvojau. „Palesins, pagirdys balandėlį ir paleis laisvai skraidyti. Gaila, kad aš ten neskidau, gal ir man laimė būtų nusišypsoti“.

Balandžiai ten daugiau neskrido, nors lesalo buvo. Mano naujasis pažįstamas patinėlis paragino skristi su juo drauge. Mudu apskridome porą kartų virš kiemo ir nutūpėme ant pilko namo balkono. Ten radome paberto lesalo ir indelį su vandeniu. Pasistiprinome ir nuskridome į pastogę, kur praėjo mano jaunystė.

Sekančią dieną mes vėl visu būriu tupėjome ant stogo kraigo. Šalia buvo mano draugas — balandėlis ir linksmai burkavo. Nuošaliau, ant vienos kojos, stovėjo liūdnas balandis. Antra jo koja buvo pakelta, o le-

nėlė nusvirusi. Tai tas pats, kurį vakar berniukas buvo pagavęs. Pakeltoji koja virš letenėlės buvo standžiai suveržta siūlu. Atrodė, kad jis kenčia didelį skausmą. „Lygiai taip, kaip mano mamytė“, pagalvo-jau. Apsidairiusi pastebėjau, kad būryje yra ir daugiau tokių liūdnų balandžių su raiščiais ant kojų, o ant pakeltų letenėlių nebėra pirštelių.

Su balandėliu susidraugavome. Abu ėmėme rūpintis nuosavu lizdeliu. Jis nešė šapelius, o aš kroviau. Netrukus lizdelyje padėjau pirmus savo gyvenime kiaušinėlius ir atsitūpiu perėti. Patinėlis buvo labai rūpestingas ir paslaugus. Jis linksmino mane burkavimu. Parskridamas visuomet turėdavo maisto, kad nebūčiau alkana.

Patupėjusi ilgesnį laiką panorau truputį paskraidyti, lesalo paieškoti. Žinoma, toli skristi negalėjau, tik čia pat, kad kiaušinėliai neatvestų. Apskridau virš stogų vieną, kitą ratą ir buvau besirušiantį nutūpti ant stogo kraigo, žiūriu berniukas lesalą beria. „Tai geras jaunuolis“, — pamaniau. „Supranta, kad man nėra kada maisto ieškoti“. Negaisdama nutūpiu ir skubiai ėmiau lesti. Nesidairiau, nes nebuvo laiko. Staiga pajutau, kad mano koja kažkur įkliuvo. Pradėjau ją traukti, neatsipalaidavo. Išsigandau. Ėmiau blaškytis. Prie manęs pribėgo tas pats berniukas, kuris vis paberia lesalą. Kairės rankos pirštais apglėbė mano sparnus ir taip stipriai suspaudė, kad aš net prasiziojau, o dešiniąja narpiojo nuo mano kojos užsiveržusią kilpą.

„Tikrai žmogus geras“, — vėl pagalvojau ir nusiraminau. „Štai gelbsti mane nelaimė-

je. Pavalgydins, pagirdys ir paleis, kad nepavėluočiau kiaušinėlių šildyti“.

Berniukas mane tvirtai laikė, net iki skausmo. Aš vis guodžiausi, kad berniukas visa tai daro iš meilės ir pagarbos taikos simboliui — balandžiui. Deja, skaudžiai nusivyliau. Jis mane stipriai suspaudė kairiąja ranka, o dešiniąja išėmė iš kišenės gabaliuką plonos vielos ir standžiai užvyniojo ant mano kairės kojos, virš letenėlės. Baisiai suskaudėjo. Sukaupti visas jėgas, bandžiau išsilaivinti, bet veltui. Berniuko pirštai įsmigo į mano kūną. Aš buvau bejėgė. Nuo skausmo ir baimės alpo širdis. Letenėlė užtūpo. Aš jos nebejutau ir nebevaldžiau, tik tyliai, sunkiai dūsavau. Mat, balandžiai nemoka nei dejuoti, nei rekti, tik burkuoti.

Staiga visos mano kančios sumenkėjo, palyginus su širdgėla, kurią aš pajutau, prisiminus paliktus kiaušinėlius. „Kas bus su jais, jeigu negalėsiu sugrįžti i lizdelį ir toliau perėti? Baisu, skaudu ir labai grau-du pasidarbė būnant to „žmogaus“ rankose. „Kodėl jis su manim — taikos balande, taip elgiasi?“. Berniukas švystelėjo mane i orą. Pasijutau laisva. Iš visų likusių jėgų suplasnoja sparnais, kad tik toliau nuo jo, kad tik greičiau i lizdelį.

Įskridusi į gimtąją pastogę, klūpdama skubėjau prie lizdelio. Lizdelyje ant kiaušinėlių tupėjo mano mielas draugas. Jis suprato, kas mane nutiko.

Lizdelyje aš negalėjau prisitaikyti. Koja skaudėjo visą kūną mūdė, o alkis nedavė ramybės. Netrukus patinėlis parskrido ir parnešė man maisto. Po to vėl išskrido ir vėl, kol aš pasijutau soti.

Balandžiukai neišsirit, nes kiaušinėliai buvo užšaldyti. Dėl kojos skausmo ir letenėlės nevaldydamos aš negalėjau kiaušinėlių vartyti ir ant jų ramiai tupėti. Po kiek laiko ir nuo mano užveržtos letenėlės ėmė kristi pirštukai, pagaliau ir letenėlė atsiskyrė. Tapau luosa, kaip ir mano mamytė. Vietoj kairės letenėlės kyšo slauimkaulis, kurio gale pūpo užveržtas vielos mazgas. Jeigu ne mano gerasis patinėlis, nežinau, kaip išliktčiau. Jis labai manimi rūpinasi, nepaliekia, suranda maisto. Kai lesu, neprileidžia jokio paukščio. Tik po to patis lesa ir kitiems negaili.

Žmonės, jūs kentėjote baisias nelaimes karo metu. Tai buvo bendros nelaimės ir bendros kančios. Kodėl aš — Taikos Balandė, kenčiu tokias baisias kančias taikos metu?

Geros valios žmonės, aš prašau, aš mel-džiu jus vardan savo baisesių kančių, vardan savo neišperėtų balandėlių, vardan kitų su-luosintų balandžių, gaudomų ir kankinamų zylių, atjaukite mus labai kentančius, žiauriai kankinamus. Dabar tokie paaugliai „būsimieji žmonės“ kankina mus — paukš-čius, žvėrelius ir niokoja gamtą, rytoj jie gali taip elgtis su jumis — žmonėmis. Išai-kinkite tą žiaurųjį berniuką balandžių kan-kintoją ir kitus tokius, kurie savo nežmoniškų elgesiu niekina didingą Žmogaus vardą. Tegų jų tėvai sužino, ką augina. Tegų vadovai mokyklų, kuriose jie mokosi, susi-rūpina jų auklėjimu. Tegų jaunimas pamato, su kuo jie draugauja. Tegų visi žmonės pagalvoja, kas jų tarpe auga, ko jie verti ir ko iš tokių galima tikėtis.